

troværdighed

film
medier

nyheder seertal
virkelighed

dokumentar
katastrofer

udarbejdet af:
torsten b. fix 7.sem. digital design – fall 2004 – aaue

Indledning / Baggrund

Vi har set en mindre revolution i den måde hvorpå man opfatter dokumentarfilm på de seneste år. Tiderne hvor man så en objektiv natur dokumentar omkring løverne i Afrika er måske ved at være slut. Det sidste nye inden for dokumentarfilm er film med en forudbestemt holdning til de ting vi ser på skærmen.

Der findes allerede en del eksempler på hvordan instruktører som f.eks. Michael Moore har drejet sandheden, så den passer ind i hans historie.

I denne lille opgave vil jeg belyse den udvikling der er ved at ske fra objektive til subjektive dokumentarfilm inden for genren.

Problem

Det umiddelbart største problem ved dokumentarfilm med en forud bestemt mening er den farer der ligger i at målgruppen tror på alt det de ser på skærmen uden at forholde sig kritisk til indholdet og bedømme om det der sker, er sandfærdig eller bare en subjektiv vurdering af sagen.

- Hvad skal der til for at den menige dansker konstatere at det han / hun ser, er subjektivt og ensidigt?
- Hvad er problematikken ved subjektive dokumentarfilm?
- Går en subjektiv dokumentar ikke imod selve konceptet med dokumentarfilmen.

Teori

Dokumentarfilm begrebet er en type film, som næsten er lige så gammel som filmen. Ser man bort for de første test film, som mere blev lavet for at teste selve filmmediet, så var den første dokumentar ”The Life of an American Fireman (1903)”¹. I denne type film fortalles en historie omkring et subjekt, målet med filmen var primært, at seer skulle forstille sig hvordan det var at være det sted som de så i filmen.

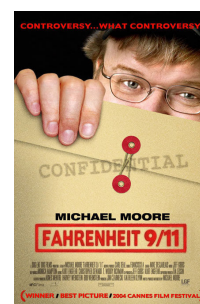
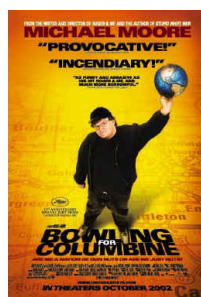
Denne beskrivelse minder meget om de gamle sagn og viser fra gamle dage vi sikkert alle har læst. Forskellen på sagn / viserne og så dokumentaren er at der for det første var billeder på de det de prøvede at fortælle, men også at sagn ikke var objektive faktisk var historierne sikkert knap så heroiske som den oprindelige handling var.

Dokumentarfilm har udviklet sig i takt med at samfundet og den teknologiske verden udviklede sig.

¹ Ifølge filmsite.org - <http://www.filmsite.org/pre20sintro.html>

I krigs tid så vi de første subjektive dokumentarfilm i forbindelse med nedgørelse af modstanderne på hver side af krigen. Subgenren for denne type dokumentar var propaganda dokumentarfilm. Det kan diskuteres om propaganda dokumentarfilm bør høre under dokumentar genren, da en stor del af indholdet var fiktion, og udokumenteret. Det er efter min overbevisning, de samme tegn vi ser i flere af de nye dokumentarfilm i dag.

De mest omdiskuterede subjektive dokumentarfilm de seneste par år er ”Bowling for Columbine”, ”Super size me” og ”Fahrenheit 911”, de alle er produceret i og omhandler Amerika, men amerikanerne er ikke de eneste som laver subjektive

dokumentarfilm, danskeren Jørgen Flindt Pedersen har lavet dokumentaren ”En familie i krig²”. En familie i krig handler om hvordan den politiske holdning skifter for en amerikansk familie som, mister en søn i Irak.

Alle dokumentarfilm har fået en del omtale, men ”Bowling for Columbine” og ”Fahrenheit 911” har fået mest omtale. Michael Moore som har lavet de to dokumentarfilm lægger ikke skjul på hans politiske holdning og flere gange gennem Bowling for Columbine benytter han sig af ukorrekte oplysninger³, hvilket har stødt mange.

Hvordan kan vi bestemme om en dokumentar er troværdig? Dette spørgsmål har mange stillet, men svaret er faktisk ret simpelt, Wittgenstein har skrevet om hvordan man kan validere et emne på:

Correspondence, Consistency, Coherency, Consensus, Evidence, and Pragmatism, på dansk: Korrespondens, Konsistens, Sammenhæng, Overensstemmelse, Beviser og Pragmatisme.

I dokumentarfilm er der specielt to af Wittgensteins regler som specielt kan bruges, sammenhæng og beviser. Sammenhæng fordi der skal være en sammenhæng mellem det der bliver vist i dokumentaren og så det der sker i virkeligheden. Beviser fordi dokumentaristen skal bevise at det han

En objektiv dokumentarist prøver at beskrive begge sider af sagen. Ifølge hjemmesiden documentorseminars.com findes der ikke en 100 % objektiv dokumentar. Det bør dog være et mål

² Mere information på http://www.dr.dk/dokument/co-produktion/en_familie_i_krig.shtml

³ Der findes flere artikler på <http://www.moorelies.com> omkring disse oplysninger

for dokumentaristen at belyse de sider der måtte findes i det emne han prøver at lave en dokumentar om.

Prøver man at benytte de to regler overfor Michael Moores Bowling for Columbine, så kan man se at han har brugt reglerne det meste af tiden. Han argumentere for hans holdninger og viser beviserne han har fundet ud af. Moore viser bare ikke begge sider af sagen. Han udvælger bare de informationer seeren skal se, en objektiv forfatter vælger at vise begge sider af sagen. David T. Hardy fra siden http://www.hardylaw.net/Truth_About_Bowling.html argumenterer dog for at Bowling ikke kvalificerer sig som en dokumentar.

Han mener at flere enkelte dele af filmen er ren fiktion. Her er et eksempel på et af punkterne fra hjemmesiden af:

Billede fra <http://www.rundom.com/houss ein/media/>

”Fact: Heston's "cold dead hands" speech, which leads off Moore's depiction of the Denver meeting, was not given at Denver after

Billede fra <http://www.bowlingfortruth.com>

Columbine. It was given a year later in Charlotte, North Carolina, and was his gesture of gratitude upon his being given a handmade musket, at that annual meeting”.

Er dette tilfældet overtræder Moore første lov i dokumentarens 10 bud⁴, samt overtræder Oscar akademiets regel for dokumentarfilm⁵.

Hvad sker der så i befolkningen når de ser disse subjektive dokumentarfilm? For det første tror jeg ikke de enkelte seer er forberedt på at det de ser, måske er farvet. Jeg kan kun tale ud fra det jeg har set når jeg har vist folk ”Bowling for Columbine”. Reaktionen har på intet tidspunkt være kritiske over for indholdet. Folk har nærmest været overrasket over at det kunne stå så galt til med den amerikanske våbenlov. Flere var sikker på at de aldrig skulle til USA. Med andre ord, folk havde fået billede af at amerikanerne rendte rundt og skød hinanden på gaden, hvis de ikke gjorde det så sad de hjemme ved døren, klar til at skyde dem som gik ind af den.

⁴ Dokumentarens 10 bud - http://www.documentorseminars.com/pages/main_10com.html

⁵ Regler for dokumentar film ved den 76ne Oscar uddeling - <http://www.oscars.org/76academyawards/rules/rule12.html>

Jeg har personligt været i USA og kan kun sige at jeg på intet tidspunkt har set et våben, andet end hos politiet, eller andre som skulle have dem. Nogle af konklusionerne af ”Bowling for Columbine” var at medierne havde en stor del af skylden til at amerikanerne var så bange for alt og alle. En anden var at amerikanerne var ”nuts” og man kunne finde lykken i Canada. Igen kan jeg kun sige ud fra den erfaring jeg har haft, at dette er forkert.

Eksperimentet

Vi vil lave en dokumentar omhandlende emnet overvågning. Vi ved at vi bliver overvåget mere og mere i det offentlige, hvad vi ikke ved er at der for nogle år siden bliver oprettet en hemmelig organisation, Center for Adfærdsmønster og Overvågning – CAO. Det er deres opgave at samle alle de oplysninger der findes omkring hver eneste borger i Danmark. CAO har adgang til alle oplysninger der findes i det offentlige, dvs. de ved hvad der står i din lægejournal, de ved hvad du har snakket med din kæreste om i telefonen, de ved sågar hvad du låner af ting på biblioteket, og lejer i videbutikken.

Dokumentaren primært bestå af arkiv optagelser fra de forskellige nyhedsmedier, interviews som er klippet meget. En stor del af dem består af interviews af folk på gaden. Deres reaktion er alle forfærdelse. Den del som får hele dokumentaren til at hænge sammen er fortælleren. Jeg forstiller mig at han skal ændre hans stemme gennem dokumentaren i takt med at spændingskurven stiger. Det hele skal ende med konklusionen: ”Vi er nød til at gå til vores regering for at få denne form for overvågning stoppet. Der er ingen som kan være tjent med et overvågningssamfund som det vi lever i.”

Evaluering af eksperimentet

Der kan være flere forskellige måder man kan evaluere på sådan en dokumentar. Jeg kan umiddelbart se to mulige måder.

1. Man indhenter nogle testpersoner som bliver bedt om at udfylde hvad de synes om dokumentaren. Et af de vigtigste spørgsmål er hvornår de synes at teorierne og beskyldningerne bliver for overdrevne. Dette tidspunkt er essentiel da dokumentaren har en stort set lineær spændingskurve. Ud fra tidspunktet kan man så vurdere hvor meget personen er villig til at acceptere.

Der er dog flere store ulemper ved denne form for evaluering. Testpersonerne ved at de skal testes, og er derfor på vagt overfor hvad de ser på tv'et. Spørgeskemaet kan være ledende i dens måde at stille spørgsmålene på, ud fra dette kan testpersonerne måske regne ud hvad der vil ske senere i dokumentaren.

2. Man vælger at vise dokumentaren offentlig i fjernsynet evt. efterfulgt af et indslag i tv nyhederne. Dette vil give testpersonerne mulighed for at diskutere indholdet med deres familie / arbejdskammerater og komme til en konklusion ud fra det.
Efter en dag eller to skulle man så kontakte tilfælde personer, som havde set dokumentaren. De skulle så stilles stort set de samme spørgsmål som ved mulighed 1. Denne form vil give et mere naturligt resultat, da det er forholdsvis normalt at diskutere tv programmer med andre hvis det har pårørt den enkelte person.

Udledningen af de undersøgelser vil vise om folk har tænkt kritisk over det de har set i tv, evt. om de eventuelt er blevet overbevist om at der findes en organisation med navnet CAO, som har de beføjelser som dokumentaren antyder.

Evaluering

Hvad er så målet med alt dette? For det første søger jeg at bevise hvor effektivt et medie tv og film mediet er så længe folk ikke forholder sig kritisk overfor det. Er det sandt det du ser på tv, eller er det på en eller anden måde farvet. Går man ind og ser en spille film i biografen, har man allerede taget de kritiske briller på, og er forberedt på at det er fiktion det man ser. Børn lærer allerede i dag hvordan de fortolker billeder og reklamer, men er det nok. Jeg mener man bør se kritisk på alt det man ser i medierne.

Vi som kommende Digitale Designere bør være opmærksomme på hvilken magt vi kan opnå med det vi laver. Inden for at overkommelig årrække kan vi forvente at udvikle produkter til mere en de to sanser vi kan udvikle i øjeblikket dette vil give mulighed for større mulighed for manipulation af folkene. Jeg vil derfor slutte af med at opfordre folk til at gøre deres mål tydeligt hvis de laver subjektive dokumentarfilm.